Surinkta 50 titnaginių radinių, tarp jų: 2 grandukai, 1 yla, 1 kaltelis, 3 rėžtukai. Grandukai pagaminti iš netaisyklingų nuoskalų, įgaubtais ašmenimis. Rėžtukai - kampiniai, 2 iš nuoskalų, 1 iš skeltės. Kaltelis ir yla padaryti iš nuoskalų. Be to, dar aptiktos 2 retušuotos nuoskalos, 2 skeltės su darbo retušu briaunose, 1 neidentifikuoto dirbinio fragmentas, 6 skeltės, 32 nuoskalos. Retušuoti titnagai sudaro 24 % viso titnagų skaičiaus.

Keramikos surinkta 438 fragmentai, neskaitant smulkių šukelių (mažesnių nei 0,5 cm skersmens). Puodų sienelių storis 0,4-1,1 cm, dažniau 0,6-0,7 cm. Molio masėje yra mineralinių priemaišų. Aptikta 30 puodų pakraštėlių fragmentų. Jie tiesūs arba kiek atlenkti į išorę, dauguma be puošybos elementų, tik vienas kitas papuoštas įžambiomis įraižomis. Aptikta keletas plokščių dugnelių fragmentų, puodų petelių dalių, puoštų įkartėlėmis ar gnaibytiniu ornamentu, 2 kiaurasienės keramikos šukės ir viena šukė, puošta horizontalių virvučių įspaudais.

Aptiktieji keramikos fragmentai labai smulkūs, tad puodų formų nustatyti nepavyko. Puošnumo išnykimas puodų ornamentikoje rodo, jog gyvenvietė egzistavo neolito pabaigoje ar žalvario amžiaus pradžioje.

Vygandas Juodagalvis

KUBILĖLIŲ I-OSIOS NEOLITO GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI

1988 ir 1989 m. IEM tęsė Kubilėlių 1-osios gyvenvietės (Šakių raj., Bublelių apyl.) tyrinėjimus (žr.: ATL 1984 ir 1985 m. - V. 1986. - P. 14-15; ATL 1986 ir 1987 m. - V., 1988. - P. 16-18). Per dvejus metus ištirtas 600 m^2 plotas. Taigi iš viso yra ištirtas 938 m^2 - praktiškai visa gyvenvietė. Kultūrinis sluoksnis - smulkiagrūdis, rusvai geltonas smėlis su suodžių dėmėmis ir smulkiais angliukais aptik-

tas po 10-40 cm dirvožemio ir 10-15 cm smelio sluoksniu. Pietinių ir šiaurinių tyrinėto ploto pakraščių link jis tolygiai plonėjo, kol visai pranyko, o vakarinėje ploto dalyje tęsėsi iki pat senvagės, kur durpių sluoksnyje aptikta keletas titnagų. Kultūrinis sluoksnis slūgsojo ant balto smulkiagrūdžio smėlio - įžemio ir apardytas, kasant melioracinius kanalus.

Kultūriniame sluoksnyje ir po juo buvo išlikę 10 židinių, 11 duobių, 2 pastatų ir 13 stulpaviečių pedsakų. Židiniai gana vienodi, apskriti arba ovalūs, negiliose pusapvalio pjūvio duobutėse, kauburėliais iškilę į kultūrinį sluoksnį, 35-100 cm skersmens. Dalies židinių (ypač rytinėje ploto dalyje) viršus nuartas. Žemė židiniuose juoda, anglinga, juose gausu titnagų, rasta smulkių sutrupėjusių puodų šukelių, sudegusių kauliukų, riešutų kevalų. Židiniai nevienalaikiai - vėlyvesni buvo šiek tiek aukščiau, kultūriniame sluoksnyje, jų dugnai įžemio nesiekė. Kai kuriuose židiniuose pastebėta smėlio tarpsluoksnių. Duobės dažniau apskritos ar ovalios, žemė jose tamsesnė už kultūrinį sluoksnį.

Radinių tankumas daugeliu atvejų labai didelis, kai kur siekė 250-300 vnt. viename m^2. Daugiausia aptikta gamybos atliekų: nuoskalų, skaldytinių likučių, sulūžusių ar susidėvėjusių titnaginių dirbinių, taip pat puodų šukių, sudegusių kauliukų ir riešutų kevalų.

Tyrinėtojo ploto rytinėje dalyje, jau kultūrinio sluoksnio paviršiuje, tamsiomis dėmėmis išryškėjo dviejų įgilintų būstų liekanos. Abiejų kontūrai panašūs - primena lašą arba trikampį apvaliais kampais. Būstas Nr. 1 buvo 4 m ilgio ir 2,7 m pločio, orientuotas šiaurės-pietų kryptimi. Žemė būsto viduje, ypač jo dugne, tamsesnė nei kultūrinis sluoksnis 40 cm į vakarus nuo būsto aptikta 15 cm skersmens ir 40 cm gylio stulpavietė. Stulpas buvęs smailas, vertikalus. Apskritajame būsto gale duobės sienelės statmenos, smailiajame - nuolaidesnės. Viduje, prie rytinės sienelės, būta 75x100 cm dydžio ir 30 cm gylio ovalaus židinio. Radinių tankumas

būsto viduje toks pat, kaip ir kultūriniame sluoksnyje. Tarp radinių: gremžtukas, 2 grąžteliai, yla, 2 réžtukai, 4 įtveriamieji ašmenėliai, puodo šukė, puošta virvutės įspaudu, keli pakraštėliai. Židinyje rasta keletas nuoskalų ir sutrupejusios keramikos.

Pastatas Nr. 2 buvo 2 m į pietus nuo pirmojo, orientuotas šiaurės vakarų-pietryčių kryptimi, 4,5 m ilgio ir 2,5 m pločio, 90 cm (50 cm įžemyje) gylio. Jo išilginis pjūvis analogiškas pirmojo pastato pjūviui. Viduje būta dviejų židinių: pirmasis 80-110 cm skersmens, 46 cm (30 cm įžemyje) gylio, ovalus, su vienu 16 cm storio smėlio tarpsluoksniu. Antrasis židinys buvo kiek aukščiau, įžemio nesiekė. Židinio gylis - 20 cm, skersmuo - 66-64 cm, apskritas, viršutinė dalis nuarta. Prie pastato pietrytinės sienelės buvęs 3 m ilgio, 60-120 cm pločio, 60-70 cm gylio prieangis. Viršutinė jo dalis apardyta ariant, sienelės statmenos, pietrytinis galas nuolaidus. Abipus prieangio išliko 7 stulpavietės. Kuolai buvę 6-18 cm skersmens, smailiais galais ir įkalti įžambiai - jų viršūnės turejo remtis virš prieangio.

Pastato Nr. 2 židiniuose ir jo pietvakariniame kampe surinkta daugiau kaip 1000 titnagų, rasta keliolika sudegusių kauliukų, riešutų kevalų, šukė su virvutės įspaudu, dviejų puodų dugnelių fragmentai.

Nuėmus kultūrinį sluoksnį įžemyje pastebėtos kelių 6-8 cm skersmens stulpaviečių žymės, tačiau jų išdėstymo sistema neišryškėjo.

Gyvenvietėje surinkta 16930 titnagų: nuoskalų (76,2 %), skelčių ir nuolaužų (13,6 %), skaldytinių ir jų fragmentų (2,3 %), retušuotų titnagų (7,9 %).

Daugumas skaldytinių sunaudoti, jų likę tik beformiai gabaliukai. Sveiki skaldytiniai - vienagaliai kūglo ar piramidės pavidalo, rečiau prizminiai, dvigaliai. Daugiausia aptikta netaisyklingų skaldytinių, be aiškesnės skėlimo aikštelės - mat naudoti nedideli titnago rieduliukai. Skeltės dažniau siauros arba labai siauros (0,6-0,7 cm pločio).

Strėlių antgaliai lapeliniai ir trapeciniai, gremžtukai dažniau gaminti iš skelčių, pailgi, retušuotomis

arba nudėvėtomis šoninėmis briaunomis. Rasta keletas dvigalių, taip pat kombinuotų su rėžtuku ar granduku. Dauguma rėžtukų kampiniai, pagaminti iš skelčių, nedideli (vidurinių ir šoninių mažiau). Grandukai atsitiktinių formų, dažniau gaminti iš nuoskalų. Gausu įtveriamųjų ašmenėlių, padarytų iš siaurų skeltelių, retušuotų pakraštiniu retušu. Be minėtų dirbinių, dar aptikta: peilių, pjūklelių, kaltelių, grąžtų, ylų, neaiškios paskirties dirbinių, retušavimo įnagių, retušuotų skelčių, nuoskalų, neidentifikuotų dirbinių nuolaužų.

Keramika prastai išlikusi. Dauguma puodų šukių neornamentuotos, akytu paviršiumi, aptrupėjusios. Keletas jų puošta horizontalių virvučių įspaudais, duobučių eilutėmis, "eglute". Molio masėje yra grūsto granito, kvarcito ir smėlio priemaišų. Puodų dugneliai plokšti. Išsiskiria vieno puodo šukės, puoštos įžambiomis dvigubų duobučių eilėmis. Puodo pakraštelis S formos, petelių srityje prilipdytas trikampio pjūvio rumbas, dugnelis plokščias, puodo paviršius angobuotas. Aptikta keletas kiaurasienės ir ryškiai brūkšniuotos keramikos šukių.

Be titnagų ir puodų šukių, kultūriniame sluoksnyje dar aptikta keletas akmenų su gludinimo žymėmis ir gintaro gabaliukų.

Gyvenvietė priskirtina virvelinės keramikos kultūrai. Pastebima žymi Nemuno kultūros įtaka titnaginiame inventoriuje. Gyvenvietė egzistavo vėlyvajame neolite - III tūkstantm. pr.m.e. pabaigoje - II tūkstantm. pr.m.e. pradžioje.

Rimutė Rimantienė

ŠVENTOSIOS 6-OSIOS IR 4-OSIOS GYVENVIEČIŲ TYRINĖJIMAI

1983 m. MA Istorijos instituto pradėti archeologiniai tyrinėjimai (žr.: ATL 1982 ir 1983 metais. - V.,